

1. Прочитайте статтю Карла Поппера "Усі люди - філософи. Як я розумію філософію".

Дайте відповідь на питання:

Які погляди на філософію описує Поппер і за що їх критикує?

Поппер починає з позиції Ф. Вайсмана: "філософи є людьми особливого сорту, а філософію слід розглядати, як їх особливе призначення". Академічні філософи, як вважає Вайсман, нібито продовжують справу великих мислителів минулого. Поппер різко відкидає таку теорію: "Я розумію філософію зовсім інакше, допускаючи, що всі люди є філософами", "Я рішучий противник теорії про існування інтелектуальної і філософської еліти".

Він критикує і самих великих мислителів, коли ті впадали в небезпечні ідеї. Наприклад, у Платона Поппер бачить зародок тоталітаризму: "У десятій книзі "Законів" він вводить навіть інститут, що став зразком інквізиції та концентраційних таборів". У Юма він не приймає ідею, що розум - "раб афектів": Поппер вважає, що лише розумне приборкання афектів може врятувати людство. У Спінози він критикує детермінізм: "Детермінізм Спінози здається мені типовою помилкою", "Я стверджую, що ми ніколи не зможемо створити чітке і належне раціональне уявлення про мотиви наших дій".

Таким чином, Поппер відкидає елітарність філософії і небезпечні теорії, які знецінюють свободу, відповідальність і критичність мислення. Він впевнений, що кожна людина є філософом.

Як К. Поппер розуміє філософію?

Головною тезою, яку він хоче донести, є "Усі люди - філософи. Навіть якщо вони не усвідомлюють цього, однак у будь-якому разі вони мають філософські упередження".

В його баченні, завданням академічної філософії є не відділятися від життя, а критично вивчати й перевіряти поширені упередження, які стають основою науки: "Філософія, як я її розумію, ніколи не повинна, а тим паче не може відокремлюватися від конкретних наук", а також завдання філософії є не дріб'язкова критика (знову ж таки дуже вже любить Сократа), а роздуми про світ, наше місце в ньому, добро і зло та можливості людини пізнати саму себе і цей світ.

Також він виступає проти формалізму (як і Сократ): "Поняття чи слова є тільки простий інструмент", "Нашою метою повинен бути не аналіз значень, а пошук істинних теорій", "Обов'язок кожного інтелектуала – писати просто і ясно... і не забувати про сократівську скромність – проникливість людини, яка знає, як вона мало знає".

Для мене Сократ не виглядає скромним. Я розумію, що його "скромність" в тому, що він не вдає, наче щось знає, типу визнає межі свого знання, але з іншого боку, його спроби довести всім навколо, що вони знають ще менше ніж він, виглядають як infinite чсв. Можливо це було щось типу іронії з його боку, він і сам казав що отримував задоволення доводячи людям, що вони не мудрі.

Також Поппер підкреслює те, як важливо цінувати життя: "Життя в будь-якому випадку має виняткову цінність: воно дорогоцінне", "Постійний страх втратити життя дає нам можливість відчувати його цінність"

Як ви розумієте, чим є/має бути філософія?

Поппер вбачає у філософії не “привілей еліти”, а універсальну людську здатність мислити про сенс, істину (чим би вона там не була) і життя. Завдання професійної філософії — очищати ці буденні філософські думки від догм і упереджень, допомагати людині мислити критично, жити відповідально і не забувати про цінність життя.

Сократ для мене виглядає більше як провокатор.

2. Прочитайте діалог Платона "Апологія Сократа".

Дайте відповідь на питання:

За що судили Сократа?

Сократа судили за те, що він не визнає богів Афін та вводить нових божеств, за те що він “розбещує” молодь своїми розмовами, впливає на них так, що вони починають сумніватися в усталених авторитетах та цінностях (вчить їх мислити критично).

У промові він розкажує, що справжньою причиною звинувачень є не стільки офіційні обвинувачі (Мелет, Аніт, Лікон), скільки наклепи, які поширювалися багато років: що він “досліджує небо й землю”, “видає брехню за правду” і “навчає цього інших”. Насправді, його звинувачують у тому, що він ставить під сумнів мудрість політиків, поетів, ремісників і викриває їх незнання. Це, очевидно і логічно, викликало ненависть і неприязнь (“а коли я показував, що вони не мудрі, вони гнівалися на мене”).

Які основні тези його захисної промови?

Важливою картою в його рукаві була розповідь про “божественну місію”. Сократ тлумачить дельфійське пророцтво (“ніхто не мудріший за Сократа”) як наказ Бога - перевіряти людей і доводити, що вони не знають того, що вважають, що знають. Він розглядає це як свій обов’язок: “Я вас поважаю і люблю, афіняни, але буду слухатись радше Бога, ніж вас”. Мені здається, що він, звичайно вірив в своє внутрішнє спілкування з божественним, але також він чудово усвідомлював, що афіняни дуже віруючі та не можуть образити богів, сказавши Сократу, що він бреше. Він буквально насміхається, бо його ж звинувачували в “безбожності”, а він захищається тим, що насправді більш релігійний за своїх суддів. Але, закономірно, це ще більше злить афінян: бо якщо це справді Божа справа - виходить, що він не просто сперечається з людьми, а підриває основи міста, прикриваючись божественним авторитетом. Мені здається це мікс його щирого переконання та політичної чи стратегічної гри, можливо маніпуляція, коли він переконує афінян що його смерть зашкодить місту, бо вони втратять “божий дар”.

Також в свій захист Сократ каже, що його діяльність корисна для міста. Він уподібнює себе гедзю, який будить лінивого, заспаного коня - Афіни. Його завдання - стимулювати громадян думати про душу, доброчесність і справедливість, а не лише про гроші й славу. Він не бере за це грошей, наголошує на власному убозстві та безкорисливості, бажанні говорити зі всіма, хто бажає його слухати.

Сократ відмовляється підлещуватись, просити пощади чи пропонувати “належне покарання”. Навпаки, він іронічно каже, що заслужив не кару, а утримання за рахунок держави в Пританії, як справжній благодійник.

Яке його ставлення до смерті?

Сократ показує, що смерть його не лякає, бо це невігластво: “Боятися смерті - означає приписувати собі знання, якого не маєш. Бо ж ніхто не знає, чи не є вона найбільшим благом”. Він роздумує про те, що може відбуватися з людиною після смерті: смерть - або повний сон без сновидінь, що є спокоєм, або подорож душі в інший світ, де можна продовжити пошуки мудрості, спілкуючись з великими людьми минулого. В обох випадках це не зло.

Для Сократа краще померти, чим жити несправедливо, нечесно чи зрадити свою місію. Він не ображатиметься на своїх обвинувачувачів чи суддів, бо це безглуздо і все вирішує бог, адже коли він проживав цей свій останній день, в нього було відчуття наче все так, як має бути.

Легко не боятися смерті коли ти вже прожив своє життя майже до кінця. З іншого боку, у Греції цінувалася честь і добродетель. Для Сократа ганебно було б просити пощади, плакати, як робили інші підсудні. Він не хотів принижуватися на старості літ. Його “смівість” перед смертю - це ще й логічний наслідок його філософії: якщо душа важливіша за тіло, то смерть - або спокій, або нове життя, тож боятися нема сенсу.